

היכל החתם סופר

גיליון שבועי בעשייתו ותרנתו של מרנא ורנא החתם סופר זיע"א

גיליון ס' • פרשת קרח • כ"ח סיון תשפ"ו

בפתח ההיכל

מלמד שכל אחד קינא לאשתו

גדול המספרים אודות חייו וקורותיו של רבינו החתם סופר, הוא נכדו אב"ד בערגסאז הג"מ רבי שלמה סופר זצ"ל מח"ס חוט המשולש. בהקדמת ספרו הוא מבאר את החשיבות הגדולה בידיעת קורותיו, ודורש זאת מדברי חז"ל (חולין קלט): ששאלו 'משה מן התורה מנין' ודרשוהו מן הפסוק 'ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה', בשגם בגמטריא 'משה' והוא פלאי.

ומבאר שם, דבאמת היה מן האפשרי לחשוב, שמשה רבינו עליו השלום, היה בעצמותו למעלה מגדר אנושי עד שאין ליחסו עם שאר ילודי אשה.

"אלא אנן בדידן באמונה טהורה ושלימה יודעים ומאמינים כי משרע"ה ה' ילוד-אשה כמו שאר בני אדם ולבוא אל מדרגתו הגדולה ה' מוכרח לעבוד ולהשתדל בכל מאמצי כחו ורק כח אדם ה' כחו וזהו כבודו ותפארתו, וכבר כתב הרמב"ם בהלכות תשובה "יכול כל אדם להיות גדול כמשה רבינו".

ועל כן סיפרה תורה ממעשי לידת משה ואופן גידולו והשתלמותו [ולכן כתב גם הוא את ספר תולדות רבינו ז"ע], הכל לבעבור לא יאמר האדם לא נוכל לעלות אליהם בכחיה זה, כי מיעדים ומיוחדים המה מאת ה' מתולדתם להיות דגול מרבבה ויחיד סגולה, אשר בן אדם ההמוני ילוד אשה לו יחיה שנים אלפיני לא ישיגם, אף אם בכל כוחותיו יעבוד את בוראו. אלא ידע נאמונה שיכול גם הוא לילך במסילות ולדרוך במדרך כפ רגלם, אם עקבותיהם לו נודעו, והמה לאות ולמופת לכל בר ישראל לעשות כמותם.

ובזה ביאר מאמרם ז"ל: 'משה מן התורה מנין', היינו, מנלן שכל מדרגתו הגדולה והרוממה של משה ה' רק ע"י התורה ולימודה ועבודתו עבודת הקודש ולא שה' חצי-אלקות מתולדתו. ואת זה דרשו מהפסוק 'לא ידון רוחי באדם', היינו שכל ידונו בני אדם את משה איש האלקים, שהיה בו רוח ה' יתר על שאר העולם. אלא 'בשגם הוא בשר', בגמטריא משה. והמופת לזה מזה שימי שנותיו הם ק"כ שנה כמו שאר בני האדם.

ובזה ביאר שם את דברי חז"ל המפליאים עד למאד בפרשתן, עה"פ 'וישמע משה ויפול על פניו' ואחז"ל (סנהדרין קי: מ"ק יח): 'מלמד שחשדוהו באשת איש שנאמר ויקנאו למשה במחנה, מלמד שכל אחד ואחד קינא לאשתו ממשה'. והוא תימה שיחשדוהו למשה רעיא מהימנא בכך.

אך יבואר עפ"י הנ"ל, דמאחר שהכירו בני ישראל במשה רבינו כי כל מעלותיו ומדרגותיו לא הגיעו אליו בתולדה אלא הכל פרי מעשהו ועבודתו: 'על זה כל אחד ואחד קינא לאשתו ממשה, הכוונה שה' כל אחד מישראל מעורר קנאה באשתו כמו קנאת סופרים, ואמר כל אחד לאשתו, ראה והביטה מה יוכל להיות ילוד אשה ואין ברצונו והשתדלותו יכול להתעלה למדרגת נביא ה' ולזכות שפה אל פה ידבר ה' בו, ע"כ תתקנא בו להוליד בנים כמותו".

אלא דבכל אופן היה בזה קצת גירוע ממעלת משה, באמרם שהרבה מגדול מדרגותיו נגרם ע"י צדקות אמו יוכבד, ברוב צדקות בהורות ולידתו בקדושה. וזהו 'שחשדוהו באשה', היינו שנתנו חסרון במעלתו שהוא מכח האם. אך בזה עצמו עוד זירזו יותר את נשותיהם, להתקנא באמו של משה ולהתקדש אף הם כמותה.

א' סיון/א' אלול
פאן/א' אלול

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

כל העדה קדושים ואעפ"כ צריכים מנהיג

ויקח קרח וגו' (טו, א)

במדרש תנחומא (ס' ב) איתא שהלבישם קורח טלית שכולה תכלת וכו' (עיין בפירוש רש"י ד"ה ודתן ואבירים), וביאר מורי הגאון חסיד שבכהונה הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל שזה מעין מחלוקת קרח, הוא טען כל העדה כולם קדושים ואין צריך למנהיג ומושל, כשם שסברו בטלית שכולה תכלת שאין צריך פתיל תכלת, ומשה השיב שגם טלית שכולו תכלת חייב בציצית, והכי נמי אפילו כל העדה קדושים מכל מקום צריכים מנהיג.

(תורת משה עמוד ס"ז)

טענת קרח ועדתו 'מדוע תתנשאו על קהל ה'

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים וכתובם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טו, ג).

רוצה לומר, בודאי גם קורח היה מודה כי ראוי משה רבינו ע"ה לגדולה ושררה, בהיותו הגורם שתהיה העדה כלם קדושים ובתוכם ה', ותמורת שכר הטוב ההוא שהטיב להם והביאם לידי כך, מובן שיקבל שימלך עליהם הוא ובניו ובני בניו, ולא יכול היה קורח לכפור זה.

אך כה אמר קורח, אתם אמרתם שלא חפצתם שום דבר, רק לעשות רצון ה' ולהביא עמו במסורת התורה, וזה הוא כל הגדולה ורובנות שחפצתם כי היא חפצכם וחשקכם, והנה כבר הגעתם למה שחפצתם, ואם תחפצו עכשיו יותר מזה, אף שבאמת ראוי הוא לכם לקבלו כאמור, מכל מקום כבר בכך נתגלה מצפוני לבכם שבקשתם גדולה וכבוד העולם הזה המדומה, ולא כמו שאמרתם בראשונה שזה כל מגמת חפצכם להקריבנו לה' ועבודתו.

וזה שאמר רב לכם כי כל העדה כלם קדושים, רצונו לומר, כי הרב והגדולה שחפצתם הוא שתהיה כל העדה קדושים, ולזה הרי הגעתם כבר, כי הנה אנו רואים בתוכם ה', אם כן למה שוב תתנשאו על קהל ה'.

(על התורה עמוד ע"ז)

קורח רצה שיאמרו ישראל שאין רוח הבריות נוחה ממושה רבינו, וא"כ הוא סימן שגם אין רוח המקום נוחה הימנו

ויקח קרח (טו, א).

פירש תרגום 'אתפלג', לקח עצמו לחלוק. יראה הכונה בזה, כי משה רבינו ע"ה היה מוכתר בג' כתרים תורה כהונה ומלכות, ושם טוב עולה על גביהן (אבות פ"ד מ"ג), והכוונה נראה לפרש על פי מה שכתב חובת הלבבות (שער

יחוד המעשה פ"ה ד"ה וראוי) כל שרור הבריות נוחה הימנו סימן מובהק הוא שרור המקום נוחה הימנו, שאין הקב"ה עושה זה להטות לב הבריות אליו אלא לעושי רצונו. ומובן ההיפוך מי שהוא טוב לבריות ואפילו הכי אין רוחם נוחה הימנו, שמע מינה אין רוח המקום נוחה הימנו.

ומי שמוכתר בשלשה כתרים עדיין אין ראה שהוא מרוצה להקב"ה, אלא על ידי כתר שם טוב שעל ידי זה ידעינן שרור המקום נוחה הימנו. ואם כן היה זה ראה ברורה למשה רבינו ע"ה שהקב"ה חפץ ביקרו, במקום שזכה לשם טוב. ולזה התחכם קרח ור"ן איש לחלוק עליו, ורצו שבכך יאמרו ישראל אם אין רוח הבריות נוחה הימנו שמע מינה אין רוח המקום נוחה הימנו.

(תורת משה עמוד ס"ט)

כוונת משה בעצת הקטורת

זאת עשו קחו לכם מתנות (טו, ז).

י"ל לא היתה כוונת משה רבינו ע"ה להמיתם על ידי קטרת זרה, אלא עצתו היתה שיעמדו לפני ה' ויתנבאו ויבינו בעצמם כי דברי ה' המה אשר צוה אותו ה' (כמו שכתב הרמב"ן לעיל יז, שהיו אותן שבעים סנהדרין שהתנבאו בשליו, שהודיעם ה' כי כן צוה את משה), וחשב משה שעל ידי הקטרת יזכו לנבואה, כמו שעשה בלעם כשרצה להתנבאות בנה מזבחות והקריב פר ואיל (להלן כג א-ד).

והנה דתן ואבירים לא נכנסו להקטיר, והיה נראה כענווה ושפלות רוח, כמו אלדד ומידד שלא יצאו האהלה והתנבאו במחנה (לעיל יא כו), והיה אפשר שכן יהיה לדתן ואבירים שלא יצאו האהלה, על כן התפלל משה רבינו ע"ה (פסוק טו) 'אל תפן אל מנחתם' היינו ענוותנותם הלז, כי תוכם רשע ופשע ולא יזכו להתנבאות. הנה משה חשבה לטובה שיתנבאו כולם, אבל הקב"ה היודע מוחשבות כלם, על כן נשרפו.

אילו היה חמור של ציבור הייתי נוטלו מהם...

לא חמור אחד מהם נשאתי (טו, טו).

פירשו בתרגום, חמרא דחד מנהון. וכן פירש"י חמור של אחד מהם. והאריך החכם היידענהיים ע"ש. ויש לפרש על פי מה שכתב המג"א (סוף סימן קנ"ד) בשם ספר חסידים, באחד שבנה בית הכנסת ולא רצה לקבל סיוע משום אדם, כדי שיקרא על שמו לבד, וכלה זרעו, כי מצוה לזכות את הרבים. והיינו דכתב כאן 'לא חמור של אחד מהם', אבל אם היה של ציבור הייתי נוטל כדי לזכותם.

חייגו:

0733.454.678

1448 ימין (קלסא)

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש מתורת מרנא החתם סופר זיע"א

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל החתם סופר

ואתפלל בדה

עברי טאומ הדורות העלפלים בתורת רבנו

מפני מה לא נתחייבו מיתה המורדים במשה רבינו כדין מורד במלכות?

מהיכן למדו חז"ל דהמורד במלכות חייב מיתה • תשובתו של רבינו למהר"צ חיות • דברי הרמב"ן דיהודה פסק לשרוף את תמר משום דמרדה במלכות יהודה • איך הותר למשה למחול על כבודו • דעת המשך חכמה שקרר ועדתו נהרגו כדין מורדים במלכות

יסודו של רבינו: חיוב מיתה למורד במלכות הוא מדין חרם

כתב הרמב"ם (מלכים א' ח') "כל המורד במלך ישראל יש למלך רשות להרגו וכו' שנאמר כל איש אשר ימרה את פיך", ומשמע מזה דדין זה דמורד במלכות חייב מיתה, ילפ' מהך קרא דכתיב ביהושע (א' ח') שאמרו לו ישראל "כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דברך לכל אשר תצוונו יומת". וכן משמע בגמ' (סנהדרין מט.) דזהו מקור הדין.

אמנם רבינו (שו"ת אורח סי' רח) כתב לתמוה על מקור זה תמיהה גדולה. דאין יתכן שדין זה הוא מדברי קבלה, הרי קי"ל (תמורה טו.) "אלו הדברים שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה". ואם כן מוכרחים אנו למצוא מקור בדברי תורה עצמם. עוד תמה רבינו שם תמיהה רבה בעיקר דין מורד במלכות, שהרי אמר' בגמ' (זבחים קב.) ועוד דמשה רבינו מלך היה (וכ"כ הרמב"ם בית הבחירה ו. א.) ומעתה תמוה מאד האין לא נתחייבו כל אותם המורדים במשה רבינו בהיותם במדבר, מיתה כדין מורד במלכות.

ומייסד רבינו יסוד גדול במקור חיוב המורד במלכות. דאכן מן התורה לא נתחייב המורד מיתה, ואין לו מקור בדבר התורה. אלא דיסודו מדין "כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת". דהנה בבאור מקרא זה א"ל בחז"ל (ערכין ו.) דאין על המקבל על עצמו ערכו של היוצא ליהרג דאין לו דמים, או אתי דאין מועיל כופר להנצל ממיתות ב"ד.

אמנם הרמב"ן בפרשת בחוקות' (ויקרא כז. כט.) וביתר אריכות בספרו משפט החרם, כתב דפשיטה דקרא אתי לענין אחר, והוא, דכל שמלך ישראל או סנהדרין גדולה במעמד כל ישראל יסכימו להחרים על איזה רב, כל העובר על חרם זה חייב מיתה. וזהו כל חרם מן האדם לא יפדה מות יומת.

ומעתה ביאר רבינו, דאכן מדין תורה אין המורד במלכות חייב מיתה בעצמותו, אלא דאחר שקיבלו עליהם כל ישראל בימי יהושע בחרם שכל מי שימרה את פיו ולא ישמע אל דבריו יומת, הרי הוא נכלל מעתה בדין "כל חרם כו'" שהעובר על החרם מחייב מיתה. וכתב רבינו בן במקומות נוספים (עי' דרשות ח"א עמ' נג דהפסטה. חת"ס ויקרא עמ' דד.)

ומעתה יתיישב גם תמיהה הב', דכיון מה"ת אין המורד במלכות חייב מיתה, אלא רק אחר שקיבלוהו ישראל עליהם בימי יהושע נכלל מעתה בדין תורה דכל חרם, א"כ נמצא דבימי משה עדיין לא היה המורד מחוייב מיתה, ושפיר נמלטו המורדים במלכות משה ממיתה.

שני תמיהות על דברי רבינו דחיוב מיתה על המורד במלכות הוא ממה שהחרימו על עצמם בזמן יהושע

והנה יש שהעירו על דברי רבינו מדברי הרמב"ן בפרשת וישב (בראשית לח, ד.) על מה שאמר יהודה על תמר 'הוציאה ותשרף', ותמה הרמב"ן על מה נתחייבה מיתה, דהא בת כהן שזינתה אינה בשריפה אלא כשיש לה זיקת בעל ארוסה או נשואה (סנהדרין נא.) אבל בת כהן שומרת יבם אין בה כי אם לאו בעלמא.

ות' הרמב"ן: "ונראה לי שהיה יהודה קצין שוטר ומושל בארץ, והכלה אשר תזנה עליו אינה נדונה כמשפט שאר האנשים, אך כמבזה את המלכות, ועל כן תבזה יהודה הוציאה ותשרף, כי באו לפניו לעשות בה ככל אשר יצוה, והוא חייב אותה מיתה למעלת המלכות, ושפט אותה כמחללת את אביה לכבוד כהונתו, לא שיהיה דין הדיינות כן". ומבואר מדבריו, דכבר בזמן יהודה היה דין המורד במלכות במיתה, ואף דטרם קיבלוהו עליהם בימי יהושע.

עוד נתקשו המחברים בדברי רבינו, מדאמר' בגמ' (סנהדרין טו.) דאין ללמוד שאסור לקלל את הדיין ממה דכתיב בעמך [מלך] לא תאור, כי מה למלך שאתה חייב על המראתו, תאמר בדין שאין אתה חייב על המראתו, ופרש"י (ד"ה בגין אב) דמלך אתה חייב מיתה על המראתו, דכתיב ביהושע כל איש אשר ימרה את פיך וגו'. ומעתה לדברי רבינו, דמה"ת ליכא חובת מיתה להמראת המלך, א"כ אין דוחו בזה ילפותא דא' למקלל את הדיין, הרי נמצא דמה"ת ליכא כלל חילוק בין המראת דין להמראת מלך (תבצלת השרון פרשת וישב).

והנה בדבריו בפרשת שופטים (חת"ס דברים עמ' עו משנת תקצ"ג) כתב רבינו באמת מקור נוסף לדין המורד במלכות חייב מיתה, ולאחר שהביא דבריו הנ"ל, כתב דכעת נראה המקור מהאי קרא, שנאמר בפרשת המלך 'ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי' (דברים יז, ד), וביאר רבינו כונת המקרא, דלכא' הוי סלקא דעתנו דבשלמא למלכי אומות העולם נצרך שיהא המורד בו חייב מיתה, שהרי צריכים לשמור מעמדם כמלכים בשביל שמירת המדינה וכיבושה והמלחמות. אך בני ישראל שנצטוו למנות מלך רק אחר כיבוש הארץ וחילוקה (קידושין לז.) ושבו אין צריכים למלכות "כי אם לישב על כסא ה' בארץ", בזה ה"ל דאין צורך שיהא המורד בו חייב מיתה. "על כן אמר וירשתה וישבת ואח"כ ואמרת אשימה עלי מלך ויהיה ככל הגוים אשר סביבתי שהמורד בו חייב מיתה, שום תשיע עליו מלך, שתהא אימתו עליך". והיינו, דציווי 'שום תשים עליך מלך' שתהא אימתו עליך, חוזרת על מה ששאלו 'ככל הגוים' ולענין דין מרידה במלכות. והסכימה דעת עליון שיהיה כן גם בבני".

הדברי מלכאל - מלכותו של משה היתה חלוקה בדינה ממלכותו של שאר מלכי ישראל

והנה בדברי האחרונים מצאנו עוד כמה תמיהות על כמה דברים שלא נהג בהם משה רבינו בדיני מלכות.

א' דאמר' במכילתא דר"י (יתרו מסכתא דעמלק פרשה א) עה"פ 'ויבא אהרן וכל קנני ישראל לאכול לחם עם חותנך משה לפני האלהים' (שמות יתרו יח, יב): "ומשה להיכן הלך, והלא מתחילה יצא לקראתו, שנאמר: ויצא משה לקראת חותנו (ז, ט), ועכשיו להיכן הלך, אלא מלמד שהיה משה עומד ומשמע עליהם" וכו'. והקשה המקנה (קידושין לב.) דהלא אמר' בגמ' דאפי' למ"ד נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ואי משה רבינו דין מלך היה לו איך יכול היה למחול על כבודו ולשמעם.

ב' במרכבת המשנה (יתרו סוף פרשה א) הקשה בדברי הגמ' (סנהדרין ב.) דילפ' דסנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד, ממה שנאמר 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל' ומשה על גביהם, הרי ע"א. ומשמע מזה דמשה רבינו ישב עמהם בסנהדרין, ותמוה דאי היה למשה דין מלך, הרי אמר' בסנהדרין (יח.) דאין מושיבין מלך בסנהדרין משום דכתיב 'לא תענה על רב', ואם ינטה לחובה לא יוכלו לראות עליו זכות אחר כך.

והגאון רבי מלכאל צבי הלוי טענעבובי זצ"ל אב"ד לאמז'ע בתשובותיו דברי מלכאל (ח"ב סי' עג), כתב לבאר בזה דחלוק מלכותו של משה ממלכותם של שאר מלכי ישראל, דכל המלכים, לא היתה מלכותם בזכותם, כי אם הסכמת העם לקבל על עצמם עול מלכותם, ולכן אסור לו למחול על כבודו, דכבודו - כבוד העם הוא. אבל מלכותו של משה לא היתה בקבלת העם עולו עליהם, "דק מלכותו היתה מצד עצמו שהיה איש האלקים מופרש ונעלה מכל האדם, לזאת יאתה לו המלוכה, וזהו כמ"ש בי מלכים ימלוכו". ולכן שפיר היה יכול למחול על כבודו דכבודו ברשותו היה. ולדבריו יש לדון שמא אכן חלוקה מלכותו של משה אף לענין דין מרידה במלכות. וילע"ב.

במשך חכמה מבואר דעת קרר דינים כמורדים במלכות ונכסיהם למלך

לסיימא דמילתא יש להביא את דברי המשך חכמה (פרשת פינחס, כז. א.) כתב שהחולקים על משה אמנם כן היה דינים כדין מורדים במלכות, שביאר את טענת בנות צלפחד 'אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרר', שאילו אביהם היה בעדת קרר, הרי שמיתתו היתה כדין מורד במלכות שהדין הוא שנכסיו למלך (סנהדרין מח, ב.), ואם כן לא היתה להם הזכות לבוא ולטעון שמגיעה להם הירושה. אך כיון שאביהם לא היה בעדת קרר, אלא מת בחטאו, הרי הוא בכלל הרוגי בית דין שנכסיהם ליושבים. ומבואר מדבריו שהנועדים בעדת קרר באמת היה להם דין הרוגי מלכות משום מלכותו של משה.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

חידושינויים עיתונותיים ז"ע

ופדיון מן חדש תפדה בערך פסח חמשת שקלים בשקל הקדש: האם יכול האב לזכות בחמשה הסלעים בשביל הכהן ולקיים בכך את מצותו?

שו"ת חת"ס יו"ד סי' רצב

בין המשיבים בחודש סיון, תתקיים הגרלה

פרס שני:

2 זוכים כ"א בסך
400 ש"ח

פרס ראשון:

1,000 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדריים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
 - בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בחירת השפה)
 - במייל CH3131325@gmail.com
- יש לצייין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שבוע ערך ז"ע גפני צדיקי וצארי הדורות

תלמידו יעב"ץ הלוי (ב)

מכל תנועה ותנועה היה מה ללמוד

כל מגמתו ה' להראות לתלמידיו, את המעשה אשר יעשו ואין יתנהגו כל ימיהם עפ"י התורה ודרך ארץ. ורצונו ה' שיראו וישגיחו על מעשיו והנהגותיו, וכאשר יראו ממנו כן יעשו גם המה, והיודעו ומכירו והשגיחו על תהלוכל, ודיבורי, למד מכל תנועותיו דבר לאשוריו כי הכל ה' אצלו במשקל ובמשורה, עיוכה בכל ושמורה, אהוב וגדול ה' אצלו השימוש יותר מהלימוד ולזה ה' רצונו הטהור שאל ימנע התלמיד א"ע מבית המדרש אפילו בשיעורי ארעי אשר למד אחר תפילת שחרית ובין הערבים, כי מוצאם מצא חיים, ורק בהם מצא רבינו מקום להרחיב הדיבור ללמוד התלמידים הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו.

בהקדמה לספרו המור דוד

כל איש נגוע ומוכה לב בבואו אליו

ולא לתלמידיו לבד העלה ארוכה לרפאות שבר לבבם כי אם כל איש נגוע ומוכה לב בבואו אליו ושפך את רוחו לפניו מצא תרופה למכאוביו וברצותו דרכי איש השלים לו גם את אויביו.

סתר תורה היו גלויים לפניו באין דומה לו

גם אחר האירה הארץ מכבודו ומלאה פני תבל מזיוו והודו והאיש משה גדול מאוד, בכל זאת אפס קצהו ידעוהו וכולו לא ראו עוד, כי לא יאומן כי יסופר מגודל צדקתו ותומתו וישרתו ועל גביהן תורתו וחכמתו, סתר תורתנו הקדושה ה' גלויים לפניו באין דומה לו ומועילם לא נשמע ממנו שהזכיר אף ספר אחד מספרי הקבלה, אך כאשר שמע מכתבת הקמיעות אשר נכתבו ונתנו בזמנו אמר כמצחק בעינינו שקטני תלמידי רבו מזה"ר אדלער זצ"ל אשר התאבקו תחת שולחן רבו ה' גדולים בחכמה זו יותר מגדולי זמננו אשר מתפארים בעינינו.

שם

תולדותיו

פרקי חיינו של רבינו זי"ע א'

ברבנות דרעזניץ (ו)

מדרך הזה, ופנה פנים להעמיק עמוק עמוק בעמקי ההלכה. מה מאד השתומם והתפלא מר אבי הרב הגאון החריץ [הג"מ רבי איצק לנדסברג תלמיד רבינו] נ"י בראותו את המראה הגדולה 'בחלוקי דרבנן' והשליך מבט עיניו על כמה וכמה קונטרסים, ותוכם היה רצון תילי תילין חריפות לתלפיות מחרוץ על פיפיות הפלא ופלא, דבריו כנחלי אש, וכדודי החידוד מדלתותיהם התמלטו, ביתר שאת ויתר עז מחרפי זמנו. התנשא עצמו כגבור מתרונן ואיש חיל אשר חיצו שנונים ומרוטים, אבל יד מאהבת תורה, משיאו הרם, להפיץ אורה..."

התשובות להלכה שהתחיל לכתוב בדרעזניץ

בימי שבתו בדרעזניץ אף התחיל לכתוב את תשובותיו להלכה, וכדברי החוט המשולש (עמ' מג) שבעיר דרעזניץ "התחיל להשיב לשאלים בדבר הלכה כנראה מספרו חתם סופר". ואף שמרבית התשובות שבחלק שביעי וכן בקונטרס הויכוח המה מן השנים תקמ"ו - תקמ"ח, בהיותו בפרוסטיץ, אך אותם תשובות אינן בעניני הלכה. אלא משא ומתן בסוגיות הש"ס לפלפולא.

התשובה הראשונה שבידנו בדבר הלכה היא מיום כב סיון תקנ"ו, והיא בשו"ת אבן העזר ח"ב סי' קס"ד. והוא ככל הנראה להגאון רבי חיים אפעהיים זצ"ל ראש הישיבה בדרעזניץ במשך כ"ה שנה מזמן שעזב מרן את העיר עד פטירתו במוצאי יוה"כ פ" שנת תקפ"ג ובשנתו האחרונה שימש אף כאב"ד דרעזניץ. [ובנוסף תשובות נוספות שכתב בדרעזניץ: שו"ת חת"ס, יו"ד, סי' מ"ה; אה"ע ח"ב, סי' קס"ד; חו"מ, סי' נ"ט, ס"א, קנ"ט; ח"ו, סי' ק"ג; ח"ז, סי' מ"ב; קובץ תשובות, ירושלים תשל"ג, סי' ל"א].

ואולי עד שנתמנה לכהן ברב בפועל, בדרעזניץ שנת תקנ"ד, לא אבה להורות הלכה, וכמו שכתב בטרם כן (שו"ת ח"ו קונטרס הויכוח סי' ג): "...ומה גם להורות הלכה בפני רבותי המובהקים ה"ה החסיד שבכנהגה אמ"ו מר"ן כ"ץ נ"י ואחיו הלוי המאה"ג אב"ד דק"ק פפ"ד נ"י..."

תשובותיו שכתב בדרעזניץ כמותם כתשובות שבימי זקנותו

על כתיבת התשובות עוד בתקופה זו של שנות צעירותו מספר הג"ר שלמה סופר ז"ל (בהסכמתו לחי' ח"ס עמ"ס פסחים):

"העיד לפני ת"ח א' נאמן שהיה במסיבת שני גאונים מפורסמים, האחד תלמיד נאמן וחביב לקדוש זקניו ז"ל ה"ה הגאון מהר"ם שיק"ק זצ"ל, והשני הגאון מה"ו שמואל שמעלקא אב"ד סעליש בע"ס צרור החיים, וכאשר האחרון הפליג מאוד בשבחו של קדוש זקניו זצ"ל באמרו שהיה יחיד בגדולת תורתו חכמתו וחסידותו שהיה איש מופת כבעל שם זצ"ל ענה הגאון מהר"ם שיק"ק ז"ל ואמר: מה שהוא ביותר לפלא בעיני על רבינו הגדול שאין אני רואה חילוק בין התשובות שכתב בילדותו בדרעזניץ לאלו שכתב בפרעשבורג כי תורת אמת היתה בפיהו בילדותו כמו בזקנותו".

העתקת ישיבתו מפרוסטיץ לדרעזניץ

כשעבר רבינו מפרוסטיץ לדרעזניץ, הלכו יחד עמו תלמידים שלמדו הימנו בפרוסטיץ, ובבואו לדרעזניץ העמיד את ישיבתו הקדושה, "והרביץ שם תורה וטהרה. ותיכון ישיבתו בקודש צדק ושלום בכל שערי, תלמידים הרבה העמיד שם וישב שם קרוב כו' שנים כולם שווים לטובה..." (חוט המשולש עמ' מג).

וכפי שכותב בשנת תקנ"ד במכתב חבר לתלמידי הבח' המופלא כ' משה צבי הירש בן הר"ר שמחה מק"ק ווערבוב, אשר שמש בישיבתנו כמו ששה שנים' (לקוטי שו"ת חת"ס, חלק המכתבים, סי' א). ונמצא ששימש את רבינו כבר בפרוסטיץ ועבר עמו לדרעזניץ. וכך מזכיר את תלמידיו בדרעזניץ בדרוש הספד על 'הרב המפורסם מהור"ר יוסף ב"ר אשר ווערבוב', שנפטר בשנת תקנ"ח, הוא מצייץ ש'העמיד תלמידים הרבה, מהם שמשו לפני, ורבים פה בבה"כ מתלמידיו' (דרושים ואגדות חת"ס עמ' רלט).

שפע ברכת ה' עליו בשבתו בדרעזניץ

שנות ישיבת רבינו בדרעזניץ היו שנים שלווה. כשק"ק דרעזניץ מספקים לרבינו די סיפוקו בהרחבה גדולה. ואף את צרכי תלמידיו בהרחבה. בתשובותיו (יו"ד סי' רמז) מעיד על חשיבות אנשי ק"ק דרעזניץ: "כי אנשי קהלה נאה כמות שהיא ידוע' לי כי כל אנשיה יראים ושלמים מחבבים התורה ולומדיה..."

אף שנים לאחר שעזב את העיר זכר רבינו לטובה את ההרחבה שהיה לו בדרעזניץ. ואף חישוב לחזור אל כסא הרבנות שם אחר ששימש במאטרסדארף, וכפי המסופר בחוט המשולש [ויבא בעז"ה בפרק מאטרסדארף], ומסיים שם (עמ' מט):

"הנה קורא נכבד אל תתמה על החפץ אשר חפץ זקניו זצ"ל להזריח שמשו שנית בק"ק דרעזניץ, כי דכירנא שסיפר לי אבא [בעל הכתב סופר] זצ"ל כי בהשתעשע פעם עם אביו זצ"ל מענין דאגה ובטחון בהש"ת, והזכיר מה שכתב השל"ה הקדוש על הדאגה בדרך צחות אשר זה לשונו: "העבר אין, והעתיד עדיין, וההוא כהרף עין, אם כן דאגה מנין", ואמר לו זקניו זצ"ל תאמין לי בני חביבי מעולם לא היתה לי ברכת שפע כ"כ כמו בדרעזניץ. ולא היה לי חסרון פרנסה כמו במאטרסדארף, ופרעשבורג הוא בינוני. והוצאתי פה פ"ב המה כעשרת אלפים זהובים לשנה, והפליג מהשפע אשר ה' לו בדרעזניץ והחזיק שמה ישיבה בהרחבה וגם על הוצאות ביתו ה' לו די והותר".

בימי חורפו בדרעזניץ אהב מאד דרך החריפות והחידוד

על שינוי בדרך לימודו מימי שבתו בדרעזניץ לשנות כיהונו בפרעשבורג מספר הגרי"ל לנדסברג (זכרונות ומסורות עמ' 127):

"בימי חורפו בהיותו אבדק"ק דרעזניץ. אהב מאד דרך החידוד והחריפות 'בחלוקי דרבנן' עקר הרים התלויים בשערה ויטחן בסברה, משיב מלחמה שערה, אבל בימים הבאים סר

ענינה דיומא

שבני אור עזי רבינו בחיפה זו

השריפה הנוראה במאטרסדורף

בשנת תקס"ב, לאחר ארבע שנים בהם כיהן רבינו כרב ק"ק מאטרסדורף, החליט רבינו למצוא רבנות בעיר אחרת, בעיקר מחמת הלחץ והדחק שאפפוהו במאטרסדורף ומנעו ממנו הרבצת התורה בישיבתו כאוות נפשו, מלבד זאת רצה רבינו לעזוב את מאטרסדורף בשנה זו גם בשל מחלוקת שפרצה בין שתי משפחות גדולות על מבשלת שיכר ומפעל תבלינים, מחלוקת שפשטה בין יהודי העיר. באדר א' שנת תקס"ב, שלחה קהילת נייטשטאט כתב רבנות לרבינו, בצירוף הבטחה לכלכל את ישיבתו, שמנעה אז למעלה מ-300 בחורים, ביד רחבה. ה'חתם סופר' השיב להם בכתב כי הוא נעתר לבקשתם. ואמנם בשבת קודש פרשת צו, ט"ז אדר ב', נשא דרשת פרידה במאטרסדורף. לקראת עזיבתו את העיר בשבוע הבא.

אך מן השמים עכבוהו. ביום שני שלאחר מכן, י"ח אדר שני, בפרשת שמני, הפרשה בה נאמר "ותצא אש מלפני ה'", פרצה שריפה נוראה באחד הבתים במאטרסדורף. האש התפשטה במהירות, ולמרבה הצער, כילתה את רוב הבתים ברחוב היהודים [במאמרו של רבי משה שרייבר בנו של הכתב סופר (הובא בזכרונות ומסורות על החתם סופר עמ' ס"א) מעיד שהשריפה פרצה באותה מבשלת שכר אשר על כות חכירתה פרצה המחלוקת בין המשפחות כמובא לעיל].

בתורת

רשת שיעורי תורה
בתורת רבינו החתם סופר זי"ע

בשמחת התורה הננו יוצאים בבשורה חדשה ומשמחת

בהקמת רשת שיעורי תורה

בדברי תורתו של רבינו החתם סופר זי"ע

בס"ד

זללא
י"בש
המעיין
ולא
יקצץ
החילון

פרטי המבצע:

- א. מנכ"ל:** מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה
- ב. מנכ"ל:** מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה
- ג. מנכ"ל:** מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה, מנכ"ל רשת שיעורי תורה

לרישום:

- במייל: 8@chasamsofer.info
- בטלפון: 0733.454.678
- במסמך: 8@chasamsofer.info

היכל המעשה

עבודת וסיפורי הוד עקדושי רבינו ז"ע

צדיקים יראו, וישמחו...

ולהביט על פני קדשו של החתם סופר, אך כאן אירע דבר פלא. פניו של החתם סופר החלו להאיר באור גדול ועצום כאור החמה ברקיע, האור היה עצום ובוהק עד שלא היה אפשרות להסתכל על פני הקודש, קרני האור היו זוהרים ודוקרים כחרב העשוי זהב נוצץ. ממש כמו שהיה אצל משה רבינו 'וַיֵּרָא אֶת־רַךְ לְפָנָיו וַיִּשְׁאַל אֶת מֹשֶׁה וַהֲנֵה קָרְן עֹר עָלָיו וַיֵּרָא מִנִּשְׁתָּ אֱלֹהִים...'

נוכח האור המבהיק הזה עצם שמעון את עיניו כמו שנכווה בהבטה על השמש, אך החתם סופר האיר אליו פנים שוחקות וביקש ממנו: אנה, הבט נא עלי!

ניסה שוב שמעון להסתכל על הפנים המאירות באור יקרות, כאשר החתם סופר מעודדו בנימת שחוק ועידוד: נו, כבר ראת אותי? מה אתה חושש להביט עלי?

כך חזר הדבר על עצמו כמה וכמה פעמים, עד שהצליח שמעון להביט על האור הגדול.

המשיך החתם סופר לדובב אותו, כשהוא מוריד עצמו מן ההר אל העם, לשמח את רוחו הנכאה והנדכאה של שמעון, וביקש ממנו: ועתה אני מבקש ממך, שתעלה בת שחוק על פניך! אני אחייך בבת שחוק, ואתה תצחק כנגדי!

כאן התרחש המהפך לטובה, כל ארשת העצב והדכדוך נעלמה מפניו של שמעון, שהרגיש כיצד כולו מתמלא שוב שמחה וצחלה, והוא החל לשחוק שחוק ארוך כאיש שמח וטוב לב.

הם המשיכו לשוחח ביניהם בדברי תורה המשמחים לב האדם, ולסיום כאשר ראה החתם סופר כי רוח השמחה והששון חזרה לנשוב בקרבו של שמעון, אמר לו הוראה אישית ופרטית הנוגעת רק עבורו: מהיום והלאה אל תלמד בספר ראשית חכמה, אין זה מתאים עבורך!

שמעון עזב את הבית כאיש אחר, וחייד את ימיו כקדם כבחור שמח וצוהל, המשמח אלוים ואנשים, ושמחה של מצוה וקדושה מלוים אותו תדיר, ואת שמחתו לא שמר לעצמו אלא היה מרעיף טללי שמחה ותחיה גם על הרבה עגומי נפש שהיו זקוקים למילה טובה ומעודדת.

כשסיים רבי שלמה אלכסנדר לספר את הסיפור כפי ששמעו מפי אביו הגה"ק בעל מכתב סופר, הוסיף ואמר לגיסו, רבי עקיבא קורניצר:

מאז שמעתי את הסיפור מפי אבי מורי, בעל מכתב סופר, ניסיתי לגלות מי היה אותו בחור אשר עמו אירע מעשה זה, אך כל ניסיון לעלות על הסוד ולגלות את שם הבחור, לא צלח.

הפטיר לעומתו רבי עקיבא:

למה לא תדע מי הוא הבחור? הגע בעצמך! וכי מהיכן ידע אביך, הוא חותני הגדול, לספר ולתאר בפרטי פרטים עד כמה הצטער הבחור הזה כאשר הביט על פניו המאירים של החתם סופר כאדם הניצב נגד קרני השמש? אין זאת אלא שהוא עצמו בעל המעשה, והסיפור הזה אירע אצלו. הבחור הזה היה לא אחר מאשר אביך, חותני, הגאון הקדוש רבי שמעון סופר ז"ע, בנו של מרנא החתם סופר ז"ע, הוא אשר זכה לראות מראות אלקים בהארת פניו של אביו הקדוש---

(מקור: הובא בהקדמה לספר 'מכתב סופר' [באר מרים, עמוד 10] מפי הגאון רבי שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל)

צורת קדשו של המכתב סופר
מתוך ספר פליטת בית סופרים

מה טוב ומה נעים שְׁבֶט גִּיסִים גם יחד. כצוף דבש אמרי נועם היתה אותה שיחת חולין של תלמידי חכמים הצריכה לימוד, כאשר התוועדו יחדיו שני הגיסים לבית משפחת סופר: הגאון רבי שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל (בנו של הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל, אבדק"ק קראקא, בעל המכתב סופר) וגיסו, מורו ורבו, הגאון רבי עקיבא קורניצר זצ"ל, חתנו של המכתב סופר [אשר לימים מילא את מקום חתנו בהנהגת העיר קראקא].

פתח רבי שלמה אלכסנדר סופר, ואמר לגיסו רבי עקיבא:

שמע נא ואספר לך מעשה נפלא אשר שמעתי מפיו של אדוני אבי מורי, בעל 'מכתב סופר', ממנו נוכל ללמוד על גדול ההשפעה הנוראה והמהפך שהתחולל בנפש האדם, רק מההבטה וההסתכלות על קרני אור פני קדשו של זקננו עטרת ראשו מרנא החתם סופר ז"ע.

נהרה של שמחה היתה שפוכה באורח תדיר על הבחור העילוי, שמעון, מבחיירי ישיבתו של החתם סופר בפרשבורג. חכמת אדם האירה את פניו, וחיוך של שמחה ואור עיטר תמיד את פניו העדינים. הוא השרה סביבו בכל עת אווירה של שמחה והתרוממות, שהשפיעה על כל אוהביו ומכריזי שנהגו תמיד להימצא במחיצתו.

ניכר היה עליו שאין זו שמחה מזויפת ומעושה, ואין אלו סתם חיוכים מן השפה ולחוץ, אלא חדות ה' היא מעוזו, והשמחה הגופית אותו היא ביטוי לשמחה הרוחנית הפנימית המוקפת בקרבו ועולה על גדות לבו בשמחת התורה והשמחה בעבודת ה', כאשר מתקיים בו 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עיניים'.

אלא שביום מן הימים החלו חבריו לגלות כי פניו של שמעון לבשו צורה חדשה, אפרורית וקדורנית.

את מקומם של השמחה והצהלה תפסו כעת ארשת פנים רצינית עד לאימה. הוא החל לנתק קשר עם חבריו והסתגר עם עצמו. פניו היו נפולות, עיניו היו כבויים ומורבה היה לפרוץ בבכי באמצע היום, ואחר כך ממשיך להסתגר בתוך עצמו, כולו אומר צער תהומי.

חבריו הקרובים הבחינו כי לאחרונה הוא מרבה לעסוק בספר המוסר 'ראשית חכמה', בו מופיעים דברי מוסר קשים כגידין ונוקבים עד תהומות הלב, והם קישרו את העובדה הזאת עם השמחה שנאבדה ממנו. נראה שמרוב אש להבת שלהבת של יראת שמים אשר יוקדת מאז בקרבו, וגודל יראת חטאו הבערת בעצמותיו מילדותו, לקח אל לבו באופן עמוק את כל התוכחות והעונשים המוזכרים ב'ראשית חכמה', והיא שגרמה לנר השמחה שלו לדעוך ולכבות.

אם סברו שמדובר בקושי בן יום אחד או יומיים, שיחלוף ויעבור, הצטערו כל מכריז של שמעון לראות שהעצבות ממשיכה ללוות אותו יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, מבלי יכולת להיחלץ ולחזור אל דרך המלך, דרך השמחה בעבודת ה'.

כל המהפך שעבר על שמעון דנו, לא נעלם כמובן מעיניו הפקוחות של מרנא החתם סופר, שידע את כל אשר נעשה עם תלמידי ישיבתו, והוא הזמין את שמעון להיכנס לחדרו ביחידות ולשוחח עמו.

התיישב שמעון על כסא, הוא ניסה להרים ראשו

הליכות והנהגות

עדברי ונחמה רבינו ז"ע

עניני ומנהגי מצות ציצית (א)

הכנת הפתילים • קשירתו ושיעור הציצית • מנהגים ודינים שונים • ברכת הציצית והטלית • סגולתה ומעלתה

פתילי הציצית ועשייתם

שירת החוטם כפול שמונה

המנהג לשזור את חוטי הציצית משום נוי (הגה"ח חת"ס לש"ע או"ח סי' י"א ס"ב, ע"ש דאף שמצדיק דעת הרמב"ם פ"א מציצת ה"י שאין השזירה מעכבת, ודחה דעת הראב"ד ועוד ראשונים שסברו שלמדו מגזירה שוה שהשזירה מעכבת, שאין זו גזירה שוה גמורה, מ"מ מסיק רבינו שהמנהג בכל ישראל לעשותו שזורים משום נוי), ונהג לשזור כפול שמונה חוטם (ש"ת חת"ס או"ח ריש סי' ו', שמעיד שיש לו בביתו הרבה ציצית כפול שמונה, ע"ש). ומקור המנהג לשזור כפול שמונה, ראה בארצות החיים המלכיים, שנדפס עם הסכמת רבינו החת"ס, סי' י"א ס"ב, והובא בביאור הלכה סי' י"א ד"ה צוריקין שזירה, וכ"כ בקיצור של"ה עניני ציצית).

ניפוץ לשמה

רבינו נהג בביתו שהיו הציצית מנופצים לשמה (ראה בש"ת חת"ס או"ח סי' ו' ד"ה טעמתי, וע"ש לשונו בריש התשובה "זה לי איזה שבועות היה כאן איש א' מק"ק יערסלב, ובידו ציצית שזורים יפים מאוד, והעיד לי שהמה מנופצים לשמה, ואני"ג שיש לי בתוך ביתי הרבה כפול שמונה ומונפים לשמה העשויים פה ע"פ כשרים, מ"מ לקחתי ממנו להיתום יתור יפים". ובהמשך דברי רבינו שם כתב בתוה"ד: "אפילו בשאר חומרות כגון ניפוץ לשמה, אעפ"י שרוב העולם אינם חוששים לזה, מהימן למימר ולהעיד עליה על שלו למאן דחייש ליה". ובמנהג זה ראה רמ"א סי' י"א ס"א, ובהנהגות רעק"א שם).

קשירת הציצית ושיעורו

נקב אחד לתליית הציצית

יש אומרים כי מנהגו של החתם סופר היה לתלות את חוטי הציצית בטלית קטן שלו בנקב אחד בלבד (במשנ"ב סי' י"א סק"ט מביא שהמנהג בארץ הגר ובאשכנז היה לעשות רק נקב אחד, ונכדו בעל האמרי סופר העיד שכן נהג גם רבינו החת"ס עצמו בנקב אחד, כמש"כ בספר במחיצת זקני עמוד רס"ז, ואף שרבינו בהגה"ה על שו"ע סי' י"א סעי' ט' יישב וביאר דעת העיטור שיש לעשות ב' נקבים, כתבו באוצרות הסופר קובץ כ"ט עמ' רי"ג שכנראה דברי החת"ס שם הם רק אליבא דהילכתא ליישב הקושיא על בעל העיטור, אך מ"מ איהו גופיה נהג כהמ"א בנקב אחד, וכמו שנהגו במדינות הגר ואשכנז).

אולם במקומות אחרים מצינו שרבינו נטה לדעת הסוברים לתלות בב' נקבים (ראה הגהות על שו"ע שם, וגם בש"ת חת"ס או"ח סי' א', האריך עוד ליישב מנהג ותיקין ואנשי מעשה לנהוג כהעיסור בב' נקבים), וכן מצינו לתלמידי ותלמידי תלמידי מצינו שנהגו בב' נקבים (בקובץ היכלות חודש אדר תשפ"ו הובא מכת"י ב"י יהודה גרינוולד אב"ד וא"א, שהיה תלמיד השבט סופר, מח"ס יבא חיים, ובו מבקש מכולל אונגרין בירושלים שישלחו לו "טלית קטן עם ציצית, ואני אשלם אותו פה, כי מנהגיני, ע"י שו"ע, בב' נקבים", כן במנהגי מהר"ץ דושינסקאי, שהיה אף הוא מתלמידי השבט סופר, לבלוש בב' נקבים, כמוכא בד"ב ההתאחדות ח"ד עמ' 5).

שיעור אורך פתילי הציצית

שיעור אורך חוטי הציצית צריך להיות י"ב אגודלין, שהוא כ-32.4 סנטימטרים, וזאת ע"פ קנה המדה המדויק שעשה החתם סופר בעצמו מנחושת. על פי קנה מידה זה, שיעור אגודל הוא 2.7 ס"מ, ומכאן שיי"ב גודלין הם 32.4 ס"מ (ש"ת חת"ס או"ח סימן קכ"ז, וליקוטי הערות שם. ומה שכתבנו שהיה הקנה מידה מנחושת, יש לציין כי בש"ת מהר"ם שיק י"ד סי' קצ"ט הזכיר קנה מדה נוסף העשוי מעצם דג ממוין החת"ס. עוד על קנה מידה זה ראה בגליון "היכל החתם סופר" גיליון נ"א במדור ואתפלפל כדת, עוד באורך בשיעור המידה לדעת החת"ס, ראה ב"היכלות" חודש אדר עמוד סא-סב).

רוחב כתפי הטלית קטן

כתב המגן אברהם (ריש סימן ט"ז) בשם המהר"ל (ש"ת החדשות סי' ד'), שיש לעשות את הכתפיים של הטלית קטן רחבים, "דלא ליתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ויבטל ליה". אולם בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' כ') פליג על דבריו, וס"ל דאי"צ שיהיו הכתפיים רחבים, ומדברי רבינו החתם סופר מבואר דנקט להלכה כדעת היעב"ץ (בהגהות השו"ע שם ציין לדברי היעב"ץ, והביא דעתו, ובויתר בש"ת חת"ס אה"ע ח"ב סי' פ"ז כתב להדיא על דעת היעב"ץ "ולכאורה נראים דבריו נכונים", ע"ש).

י"ל על ידי:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר
להצטרפות לקבלת הגיליון באימיל:
chasamsofer3@gmail.com

דוד הקו הטלפוני: 0733.454.678 אודי"ב 10.615.70.10-1
בעמודת נדריים פלוס "היכל החתם סופר"
דוד האימייל: k6056157010@gmail.com

לציון קדשו של מרן
החתם סופר ז"ע בפרשבורג
הקויעל יונתו על מקום מנוחת קדשו מידי שבעה

אפשרות לשליחת
קויעל